

VUKICS ANDRÁS

Materia Magica

„A [modern] ember nem csupán nem veszi tudomásul, eltorzítja, megtagadja önmagát, de megismétli a Medusa mítoszát, és kővé változtat mindent, ami körülveszi: a természetet súly és mérték szerint figyeli meg és számolja; a körülötte levő életet kis törvényekkel korlátozza; a misztériumokat kis hipotézisekkel haladja meg; a világegyetemet statikus egységben rögzíti; és féltéken, alázatosan a világ perifériájára helyezi magát – mint egy esetleges váladékot, amelynek nincs se ereje, se reménye.”

Leo: Korlátok

 modern ember mindenestül az anyagba van vetve. Anyagba vetett életét tekinti léteének, az anyagot tekinti a végső létezőnek. Az anyagban látja mindennek eredetét és célját, ebből származik minden, ebben és ezáltal kell véghezvinni mindent. Ebből származik evolúció által a kozmosz és az élet, ebben zajlik az élet. Ha hajlandó is tudomást venni valamiféle lélekről, ezt úgy fogja fel, mint egy anyagból összeállt szerveződés bizonyos folyamatainak összességét, amely a testtel együtt megsemmisülésre van ítélve az anyagban bekövetkező halál által. Tudás és megismerés is kizárólag az anyag vonatkozásában gondolható el.

Így tekint az előző korokra is: ezek emberei éppúgy az anyagba voltak vetve, legfeljebb még reménytelenebbül, anyagi eszközeik „fejtlensége” miatt. Az ősi szellemiség, a vallások, mítoszok és szimbólumok is ebben a síkban kerülnek értelmezésre: az anyagi jelenségek kezdetleges megmagyarázási kísérletei csupán. A történelmi törekvések, a nagy háborúk hátterében is minden esetben az anyagra vonatkozó megfontolásokat vél felfedezni.¹

A magukat „hívóként” definiálók, tehát akik valamilyen módon tételeznek még valamiféle Istent, szintén praktikus materialisták: Isten végletesen elválasztott az anyagba vetett embertől, és nem világos, hogy tulajdonképpen mi is az, amit ebből az emberből mint halhatatlant ki lehetne emelni. A praktikus materializmus lepleződik le abban, hogy az ilyen hívók igencsak zavarban lennének, ha el kellene ismerniük egy csoda bekövetkeztét.² Az anyagi világ tehát szerintük is jól megvan Isten nélkül. Nem kevésbé beszédesek a különböző elképzelések az ember halál utáni sorsát illetően: a keresztények mennyország-felfogása az idők során egyre szubsztanciálisabbá válik, a New Age ál- és ellen-vallásainak hívei pedig egyenesen a földi világban való meghatározatlan számú újraszületést tételezik.

A modernek embere reménytelenül elenyésző cseppecske csupán az anyag hatalmas óceánjában.

A jelen tanulmányban azt a célt tűzzük magunk elé, hogy megvizsgáljuk, mi is valójában ez a modernnek által minden mértéken túl felértékelt „anyag”. Vizsgálni fogjuk továbbá azt is, hogy vajon ez tényleg ilyen mértékben abszolút-e, hogy vajon mindig létezett-e abban a formában, ahogy ezt ma felfogják – amennyiben felfogásról egyáltalán beszélni lehet –, és mi volt az előző korok embereinek a viszonya egy ilyen entitáshoz.

A célunk tehát természet- illetve tudományfilozófiai rendű, ám ezeket a kérdéseket erős metafizikai bekötöttséggel fogjuk tanulmányozni. Ebből azonnal következik, hogy ez nem abban a formában tudományfilozófia, ahogy azt manapság értik, és amely – nem habozunk kimondani – nem érdemli meg a filozófia nevet. Nemcsak azért nem érdemli meg, mert nem kap helyet benne a „bölcesség”, ennek „szeretete” pedig még kevésbé, hanem azért sem, mert a filozófiának a tudományok *felett* kellene állnia, azt a keretet biztosítva, melyben a tudományok működhettek. Ezzel szemben ma a helyzet éppen fordítottnak tűnik. A mai „filozófusok” arról beszélnek például, hogy a huszadik századi fizika megváltoztatta az anyag koncepcióját. Ilyesmi nem lehetséges, mert abban a szférában, amelyben a fizika működik, a filozófiai koncepciók abszolútként jelennek meg, a fizika nem tudja ezeket sem bizonyítani, sem cáfolni. Itt arról van szó, hogy a fizika megengedhetetlen módon magasabb státuszt követel magának, mint ami legitim módon megilleti, ugyanakkor a filozófia éppoly megengedhetetlen módon alászáll egy alacsonyabb szférába.³ A legitim hierarchia tehát itt is a következő lenne: legmagasabban áll a metafizika, alatta a természetfilozófia, és ezalatt a természettudomány – tetszőleges számú köztes szinttel. A hierarchiában lefelé haladva az univerzális felől a vonatkoztatott, a partikuláris, a perifériális felé tartunk.

Abból, hogy a modernnek ilyen jelentőséget tulajdonítanak az anyagnak, azt gondolhatnánk, hogy minden bizonnyal ennek egy igen mélyen megértett koncepcióját birtokolják, és pontos definíciójával rendelkeznek – mint ahogy például a középkori teológia Istenről igen világos koncepciókkal rendelkezett egy olyan korban, amely nagy jelentőséget tulajdonított Neki. Ez azonban nincs így, mivel a modern kornak nem sajátja a reflexió, de nem is lehet, mert az „anyag” fogalma túl széles értelemben használatos ahhoz, hogy definiálni lehessen.

Mindenekelőtt arra teszünk kísérletet tehát, hogy az anyag modern koncepciójának vonatkozásában rendet teremtsünk. Ha specifikusan a fizika mint modern tudomány „anyagát” tekintjük, akkor először is azt kell megjegyeznünk, hogy a fizika „működtetéséhez” nincs szükség az anyag definíciójára. A kísérleti fizikáról egyetlen félmondatot ejtünk csak: ennek a szempontnak alapja az, hogy *minden anyag*. Azonban az elméleti fizika sem kínál definíciót, és nem is vetődik fel számára ez a probléma, nem erre a kérdésre keresi a választ. Az anyag semmilyen módon nem jelenik meg az elméletekben, hiszen ezek matematikai elméletek, melyek segítségével ki lehet számolni kísérletekben megmért mennyiségeket.⁴ Az anyag fogalma tehát egyrészt az elméletek értelmezéseinek szintjén jelenik meg, másrészt pedig azon hipotézisek szintjén, amelyek szükségesek az elméletek felállításához, valamint ahhoz, hogy az eredményeket a kísérletekben konkrétan mérhető mennyiségek nyelvére lehessen fordítani. E hipotézisek összessége definiálja valamelyest a fizika anyagát, azonban nem ontológiailag, hanem mintegy operatív módon – az anyag tehát, ha megjelenik, alapfogalomként jelenik meg a fizikában.⁵

Még a legprimitívebb fizikai elméletek is megdöbbenően sok hipotézisre támaszkodnak, melyeknek nagy része soha nincs kimondva, így kérdés sem merülhet fel velük kapcsolatban. Alapvetőnek tűnnek, hiszen évszázadok során beépültek az európai gondolkodásba, és elengedhetetlen részei a modern tudományos tevékenységnek, így minden fizikai elméletnek. Le kell szögeznünk azonban, hogy *ezek örökké hipotézisek maradnak*, mert az elméleteket empirikus tényekkel vélik bizonyítani, ám *tények nem bizonyíthatnak semmit, csak és kizárólag az adott tények meglétét*. Minket itt éppen e legalapvetőbb hipotézisek fognak érdekelni, és ezek közül is leginkább a következő három:

Ad 1 Az anyag a tudattól (a tudatomtól) független objektív realitás, egy olyan szubsztancia,

...

Ad 2 ... mely magában hordoz bizonyos *abszolút érvényű* törvényeket. A törvények nem egy adott időben ismert formájukban abszolútak, mert ezeket újabb törvények fogják felváltani, ahogy a fizika „fejlődik”, ám azok ugyanezen a síkon, ugyanilyen módon jelennek meg. Pontosabban: a törvények formája a rátekintés aprólékosságának szintjétől függ, egy adott szinten azonban a törvények abszolútak.⁶

Ad 3 E törvények a matematika nyelvén fejezhetőek ki. Olyan törvények tehát, amelyek az ezen szubsztancia alkotta objektumokkal kapcsolatban megmérhető mennyiségek között bizonyos összefüggéseket fejeznek ki.

Nyilvánvaló, hogy a második hipotézis az elsőben jelenik meg, a harmadik a másodikban, és minden további hipotézis is e három hipotézis valamelyikén belül. Például az elsőn belül az anyag strukturáltságára vonatkozó – az elméletek értelmezésének szintjén megjelenő – hipotézisek. A kvantummechanika koppenhágai értelmezésének ama posztulátuma, hogy az elméletet – a klasszikus fizikai elméletek determinisztikus értelmezésével szemben – statisztikusan kell értelmezni, a harmadik hipotézisen belül jelenik meg. A kvantummechanika tehát egyáltalán nem változtatta meg alapvetően az anyag koncepcióját, mint ahogy azt egyesek – akik a valódi rangjánál magasabbat akarnak tulajdonítani a fizikának – hinni szeretnék, például ezt a három hipotézist egyáltalán nem is érintette, de nem is érinthette, mivel az egész fizika ezeken belül tevékenykedik.

A hipotézisek történeti megjelenésének ideje az egyes civilizációkban drasztikusan különböző, Keleten például még néhány száz éve is abszurdumnak tűnt volna már az első hipotézis is, míg Nyugaton már az ókori görögség kacérkodott a második, sőt bizonyos mértékig a harmadik hipotézissel. Az ilyen kijelentésekkel azonban nagyon óvatosan kell bánni, mert a második és a harmadik hipotézis esetén egyaránt az *abszolút* szón van a hangsúly, hiszen ez szükséges ahhoz, hogy a fizika a modern értelemben tudományként működhessen. Azt pedig természetesen nem lehet tudni, hogy a görögök ilyen irányú tapogatózásait mennyire tekintették abszolút fizikai törvények kutatásának; valószínű, hogy sokkal kevésbé, mint ahogy azt azok a modern tudománytörténészek képzelik, akik előszeretettel állítják be az ókori görögöket a modernség előfutárainak: Tudjuk például, hogy a görögök nem sokra tartották a kísérletezést, márpedig a harmadik hipotézis éppen ennek elterjedésével van szoros kapcsolatban, hiszen kizárólag a kísérletek produkálnak mennyiségeket. Összességében elmondhatjuk, hogy a Tradíció embere idegenül szemlélt volna egy ilyen entitást.⁷

Tisztán metafizikai szempontból ugyanis – és ez a szempont Keleten sokáig megőrizte az őt megillető uralkodó pozíciót, de a görögöknél is jelentős volt a szerepe – az anyagkonceptió, melyet e három hipotézis definiál, mindhárom szinten problematikus. A legalapvetőbb probléma az, hogy a tradicionális doktrínák szerint a tudattól – élesre állítva az Én tudatomtól – függetlenül létező objektív realitás nincs.

„Az, hogy van objektív realitás, nyilvánvaló, és ezt kétségbevonni értelmetlen lenne. De hogy ez az objektív realitás a tudattól – *tudatomtól* – független lenne, az már semmiképpen sem állja meg a helyét [...]. A világ nem tudattól függetlenül létező objektív realitás, hanem a tudattól függő objektív realitás; de nemcsak hogy tudattól függő objektív realitás, hanem teljesen tudati realitás is: egyenesen »tudatból van«. A világ, szubsztanciáját tekintve, megalvadt tudati realitás: a tudatban van és tudatból van.”⁸

A valóban elmélyült, befogadó tanulmányozás ugyanis kimutatja, hogy a tradicionális doktrínák – a *Vedāntától* a Krisztus bensőbb tanításaiig – szolipszisztikusak, a szolipszizmus álláspontján kívülről nem érthetők meg megfelelő mélységben. A szolipszizmus álláspontján kívülről szemlélve továbbá a doktrínák által végcélként kijelölt metafizikai realizáció – a Megszabadulás (*Mokṣa*), a Felébredés (*Bodhi*), az *Opus Magnum* – abszurdum lenne. Nincs más lét, csak tudati lét, és nincs más tudat, csak az Én tudatom. Ez a hindu *Ātmā* fogalom értelme, mely enélkül szintén teljesen értelmezhetetlen. A hyperfilozófiai szolipszizmussal kapcsolatban ehelyütt László András munkásságára utalunk, és egy esetleges fatális félreértés elkerülése végett csak annyit jegyzünk meg, hogy természetesen az a Tudatom, amely a Teljességgel azonos, nem a közönségesen, emberi individuumként megélt tudatom. Hasonlóan, amikor a továbbiakban az „Önmagam” szót használjuk, akkor nem az egóra gondolunk, és egyáltalán semmi olyanra, amit például a pszichológia meg tud ragadni.

A nyugati filozófia nagy kérdésére – melyik primordiálisabb, a tudat vagy a lét – a tradíciók egyértelmű választ adnak: *A kérdés értelmetlen, mert a kettő egy: tudati lét – létkénti tudat*. Ha a kérdés valamivel intelligensebb módon a szubjektum és az objektum vonatkozásában vetődik fel, a doktrínák válasza akkor is egyértelmű: a kettő egy, ám egyesülésük a szubjektumban megy végbe. Amennyiben ez az egyesülés az objektumban menne végbe, az a megsemmisüléssel volna egyenértékű.

A szolipszizmus nem az írások létszemlélete, és bár minden valódi filozófia ómegája, nem is filozófiai szemlélet, hanem egy olyan pont, ahol a filozófia megszűnik, hogy átadja helyét annak, ami a filozófiánál magasabb. Ezért ahhoz, hogy a vizsgált anyagkonceptió alacsonyabb szinten jelentkező problémáit bemutassuk, szigorúan relatív értelemben ki kell lépünk a szolipszizmus szemléletéből, és mindenekelőtt ismertetnünk kell a tradicionális kozmológia idevonatkozó koncepcióit. A nyugati filozófián végigtekintve azt találjuk, hogy valójában a skolasztikusok óta – akik ebben is Arisztotelész koncepcióját elevenítették fel – Nyugaton egyáltalán nem is volt olyan filozófiai anyagkonceptió, melyet igazán komolyan kellene vennünk. A skolasztikusok koncepcióját elfedve de nem meghaladva – mivel a filozófia időközben egy másik szférába szállt alá –, idővel az olyasféle „definíciók” következnek, hogy az anyag az, amely atomokból, netán kvantumterek gerjesztéseiből, esetleg magukból a kvantumterekből áll.⁹ Nos, az, hogy valami miből áll, hogyan viselkedik, hogyan szerződik, nem definiálja azt a valamit. Ezek éppen azok a dolgok, melyek a fent említett operatív definícióhoz járulhatnak csak hozzá, és az anyag empirikus felismerését, manipu-

lálását segítik elő. Az egész modern tudomány erre tör, és ezzel lemond bármiféle valódi megismerésnek még a lehetőségéről is.

Mivel pedig a skolasztikusok koncepciója metafizikai gyökerű, vagyis ortodox filozófia, ezért a modern értelemben felfogott tudomány felett áll, így a tudományhoz való viszonyában nem kritikai módon kell megközelíteni. A kérdés tehát nem úgy vetődik fel, hogy amire a modernnek anyagként gondolnak, mennyire illik a skolasztikusok tanítása, vagyis mennyiben volt „igazuk” a „modern kutatások fényében”. Nem, a skolasztikusok koncepciói valóságok. Hatalmas, nagyon magasrendű valóságok. Hatalmasabbak, vagyis magasabb rendűek, vagyis valóságosabbak, mint amit a modernnek az összes „tudományukkal” együtt egyáltalán álmodhatnak. A kérdés tehát az, hogy e valóság viszonylatában *mi* a modernnek anyaga, hogyan helyezhető el a tradicionális doktrínákon *belül* – hiszen ezeken kívül valódi megismerés egyáltalán nem is lehetséges.

A skolasztikusok doktrínái tehát ezen a ponton szigorúan tradicionálisak, így igen szoros párhuzamban állnak a keleti koncepciókkal. Ha tehát a továbbiakban többnyire hindu terminológiát fogunk alkalmazni, az azért van, mert ez a hagyomány beszél legközvetlenebbül a metafizikai tartalmakról. Ám ahol csak lehet, a skolasztikusok ekvivalens terminusait is megjelöljük.

A monoteisztikus vallások szimbolikus elbeszélése szerint a kezdet legkezdetén a teremtett világot a Teremtő teremtette. Metafizikailag ezt közvetlenebbül úgy fejezhetjük ki, hogy az egyedüli nem-kettős Abszolútum megnyilvánítja Önmagát, ám anélkül, hogy ezáltal az egysége csorbát szenvedne. Ez az Egység túl „van” a szubjektum és objektum kettősségén, tehát a teremtett világ nem lehet egy a Teremtőn kívül megvalósuló objektum; de túl a Lét és nem-Lét kettősségén is, tehát Őrá nem tehető fel az a kérdés, hogy létezik-e: Amikor mint Létkénti Lét megnyilvánítja Önmagát, akkor Ő az egyetlen, aki létezik, sőt Ő maga a Lét, ezért Ő semmiképpen nem lehet csupán a létezők egyike.¹⁰

A megnyilvánult világban azonban a létezők sokasága *van*, és e sokaság az Egységből fokozatonként jön létre – miközben az Egységben (melyet itt a hindu *Īśvaraként* értünk), az aktualitás és potencialitás szintézisében, egy időfeletti örök jelenben, az *Æternitasban*, „egyszerre” vannak jelen. Az első fokozat a primordiális kettősség. A megnyilvánulás egyik lehetséges „definíciója” szerint minden megnyilvánult létezőnek van egy esszenciális és egy szubsztanciális oldala, így a primordiális diád éppen a tiszta Esszencia – a hindu *Puruṣa* – és Szubsztancia – a hindu *Prakṛti* – kettőse, melyek tehát maguk megnyilvánulatlanok maradnak. E kettősség szubsztanciális oldalát a skolasztikusok *Materia Primának* nevezik.¹¹ A *Materia Prima* a tiszta potencialitás: a Semmi, ami mindenné lehet. Minden determinációtól mentes, önmagát determinálni képtelen, de bármilyen determinációt kész magába fogadni. Teljesen formátlan, de bármilyen formát kész magára öltetni. Minőségtelen gyökértermészet, minden megnyilvánult gyökere, a teljes Megnyilvánulás foglalatosa. Önmagában nemcsak abszolúte tapasztalhatatlan, hanem abszolúte elgondolhatatlan is – hiszen minden tapasztalás, elgondolás formához kötött –, kizárólag intellektuális intuíció révén ismerhető meg. Ezzel szemben a *Puruṣa* a tiszta possibilitás,¹² nem válik valamivé, hiszen a lehetőségek szintjén Minden, és e possibilitások a *Prakṛti*ben aktualizálódnak, így hozva létre a teljes Megnyilvánulást.

A Megnyilvánulás első fokozata, a Diád első szülötte a Szent Szellem, amely a gnosztikus Logosznak és a hindu *Buddhinak* felel meg, analogikusan pedig a primordiális Fénynek,¹³ ennek tehát szubsztanciális oldala maga a *Prakṛti – Materia Prima*.

Látható, hogy a fizika anyaga olyan mértékben determinált, hogy szinte beláthatatlanul eltávolodott e primordiális Szubsztanciától. Ha közelíteni akarunk felé, akkor első lépésként a skolasztikusok által *Materia Secundának* nevezett szubsztanciát kell figyelembe vennünk, amely: *signata quantitate* – a mennyiség által megjelölt szubsztancia. Egy olyan „anyag” tehát, melynek a mennyiség az egyetlen jellemzője, ám ez – a *Materia Prima* tökéletes formátlanságához képest – már egy formai determináció. Még ez sem lehet azonban a fizika anyaga, mert azt nem kizárólag a mennyiség jellemzi, hanem például azt is magában hordozza, hogy mit mérnek a mennyiségek, és ráadásul még matematikai egyenletekkel kifejezett törvényeket is, melyek kapcsolatot teremtenek e mennyiségek között. A *Materia Secundának* megfelelő relatív esszencia: a minőség. A minőség–mennyiség diád tehát a *Puruṣa–Prakṛti* kettősnek felel meg egy relatívabb, vonatkoztatottabb, kevésbé primordiális szinten.

A fizika által tételezett anyag számos ilyen determinációs lépéssel „keletkezik” a *Materia Primából*,¹⁴ melyek során az esszencia és a szubsztancia mind jobban összevegyül. Guénon nyomán itt is felhívjuk a figyelmet arra, hogy e keletkezési láncolat nem szigorúan az időben bontakozik ki – a szövegek által elbeszélte „történések” időfelettiek –, hanem logikai–ontológiai láncolat. Hogy mi az így létrejövő anyag viszonya a tiszta Esszenciához és Szubsztanciához, egy analógia segítségével érthetjük meg: Ebben az esszenciális oldal analogikusan az abszolút férfi, a szubsztanciális az abszolút nő, az Egység pedig az Androgünosz¹⁵ – a kettősséget meghaladó szintézis, olyan lény, melynek egyik fele egy teljes férfi, másik fele egy teljes nő, egy soha véget nem érő egyesülésben (*coitusban*). A fizika anyaga ekkor a gúnandromorfének feleltethető meg – ez nem szintézis, hanem az esszencia és a szubsztancia *keveréke*, egy fél férfiből és egy fél nőből álló torzalak, végletesen elnőiesedett férfi vagy elférfiasodott nő, vagyis sem nem férfi, sem nem nő.¹⁶ Egy önállósodott szubsztancia, amelyhez képest már nem vetődhet fel relatív esszencia. A *Puruṣa* beleszédül a *Prakṛti*-be, és lemond a felette való hatalomról: az Ég a Földre hajol. A *Puruṣa* és a *Prakṛti* olthatatlan vágya egymás iránt, mely tökéletes szeparációjuk megvalósulását követően egy összerobbanás révén a metafizikai szinten visszaállítja *Īśvarát*, az Androgünoszt, itt végletesen ellaposodik, és egy vak generáló erővé fajul, mely a kérészéletű, mind periferiálisabb lények trillióinak örvényét kavargatja. Ez egyben megfelel az Ég tökéletes „beboltozásának”, hiszen az esszenciális oldal hiányában nem látszik a vertikum, a kivezető út e szubsztancia síkjából.

Hogy egy létező kevésbé primordiális, azzal egyenértékű, hogy kevésbé abszolút, kevésbé valóságos, kevésbé centrális, vagyis periferiális. A fizika anyaga tehát nagyon periferiális, vagyis nagyon illúzió, nagyon álmódott – a *Materia Primába* fokról-fokra beleálmódott determinációk, mértékek, törvények. Nagyon *Māyā*. Itt azonban László András nyomán meg kell jegyeznünk, hogy a *Māyā* nem azt jelenti, hogy nincs, hogy nem létezik.¹⁷ A *Māyā* azt jelenti, hogy nem önmagamként ismerem fel. Végző soron mindez a *Puruṣa* hatására jön létre a *Prakṛti* által, és a szolipszizmus értelmében a *Puruṣa* is Én vagyok, ezt azonban nem vagyok képes felismerni. A *Māyā* az, amit nem úgy ismerek fel, mint általam uraltat. Egy mechanisztikus anyag pedig nagyon ilyen, hiszen tételezése a valódi, vagyis spirituális uralomról való teljes lemondással egyenértékű.

A következőkben egy példán keresztül ezen uralomvesztési folyamat fokait vázoljuk fel, a folyamatét, melyet Guénon kissé más nézőpontból nagyon érzékletesen a világ szolidifikációjának nevez. Példánk a talán legalapvetőbbnek tekintett fizikai jelenség: a gravitáció.

Kezdetben az, ami ma a gravitáció, minden egyéb külső és benső valósággal együtt egy uralt *tudatfunkció* volt, mint ahogy ma tudatfunkció a gondolkodás vagy az akarat. „Külső” és „benső” között ebben a stádiumban valójában nincs is különbség. E funkció elvesztése, tudatról való leválása, fokozatosan következett be, miközben benső valóságok, például a szívműködés vagy az emésztés esetén a tudati uraltság továbbra is fennállt, majd később ez is elveszett. Ma az ember már abban a stádiumban van, hogy maradék tudatfunkcióit is elveszíti, ezek már jelenleg is rendkívüli mértékben külső uralom alatt állnak, nem az Önvaló (*Auton*), hanem „más” (*Heteron*) által uraltak.

E „külső” valóságoknak a tudatról való leválása – „mássá” válása – egy anyagot eredményezett, amely tehát rövidebbel a leválást követően¹⁸ a nem-szolidifikálódott, mágikus anyag állapota, a nem-mechanisztikus, nem-automatikus anyagé, amely felett a tudati uralom egy mágikus aktus – tudatszint-emelés – révén még közvetlenebbül visszaszerezhető. A gravitáció vonatkozásában ez tehát azt jelenti, hogy az elejtett tárgyak nem mindig esnek le, hanem például elúszthatók a levegőben. A muszlim mondás – mely szerint a természeti törvények *Allah szokásai* (általában úgy akarja, hogy működjön a gravitáció, de néha nem) – akkor nyer a jelen tanulmánnyal egybehangzó értelmet, ha a szolipszizmus „nézőpontfeletti nézőpontjából” tekintjük. Ugyancsak így válik érthetővé, hogy előző korokban csodák is sokkal gyakrabban történhettek, mint manapság. E korok emberei tehát egyáltalán nem voltak olyan mértékben az anyagba vetve, mint a modern kor embere.

A gravitáció egyébként a jelenkorban sem abszolút, hiszen az álomállapotban másképp működhet, vagy akár meg is szűnhet. Ám ahhoz, hogy ezt megfelelő módon értékelhessük, figyelembe kell vennünk, hogy a doktrínák szerint az álomállapot nem az ébrenlét során tapasztalt világban valósul meg, ahogy azt a modern pszichológia képzei, hanem sok tekintetben egy ettől különálló és ezzel egyenértékű világ, tehát az abba való belépéskor az ébrenléti világ mintegy megszűnik, majd a felébredéskor újrateremtődik. Pontosabban: álomállapotban az ember a valóság szubtilis tartományában tartózkodik, mely az ébrenléti világnak megfelelő durva tartomány princípiuma, és amelyet ezúttal kielégítően definiálhatunk a következőképpen:

A szubtilis tartomány köztes tartomány a megnyilvánulás formafeletti és durva tartománya között, mindazon formával rendelkező lehetőségek összessége, melyek a durva tartományban *nem* aktualizálódnak.¹⁹

Az álomban azonban az egyén uralma még a jelenlegi ébrenléti állapothoz képest is lecsökkent, itt a természeti törvények mintegy *felbomlott* formában vannak jelen. Az álomállapot és az ébrenléti állapot közötti viszony analóg a közönséges ébrenléti állapot és a természeti törvények tudati uralásának állapota közötti viszonyal, ez utóbbi tehát egy az ébrenléti állapotból való újabb „felébredéssel” lenne elérhető.²⁰ Ez egy olyan állapot, amely az álomállapot tükrözése az ébrenléti állapotra, centruma tehát ismét a szubtilis tartományban helyezkedik el, ám ez egy magas uralmi pozícióval társul.²¹

Minden operatív mágikus tevékenységnek az uralom egy ilyen legalábbis részleges visszaszerzése az előfeltétele, melynek alapja tehát az, hogy magamat egy adott szubsztanciális sík-

hoz képest a relatív esszencia – relatív *Puruša* – pozíciójába redukálom, mely relatív *Puruša* adott esetben egy individuumfeletti állapot, és számára az adott sík törvényszerűségei, „természeti törvényei” – tudatfunkciók, uralt possibilitások. Így, mivel a szubtilis tartomány a durva tartomány princípiuma, lehetővé válik entitások kivetítése az előbbi tartomány (relatív) minden-lehetőségéből az utóbbi tartományba: ez a mágikus projekció.

A „mágikus anyag” után egy olyan közbülső fokozat következik, melyet „kvalitatív fizikai anyagnak” lehetne nevezni: ebben egy elejtett tárgy ugyan mindig leesik, de nem mindig ugyanolyan gyorsulással, sőt az olyan fizikai mennyiségek, mint például a sebesség, a gyorsulás és az erő egy ilyen világban valójában nem is definiálhatók. Olyan technológiai diszciplínák, mint amilyen az építészet, amely ma teljesen a gravitáció által uralt, egészen más-képpen működhetek, az épületeket még nagyon nagy mértékben inkább egy – a modern ember számára már elképzelhetetlen minőségű – akarat stabilizálta. Bár ismét hangsúlyozzuk, hogy itt nem elsősorban egy a történelmi időben megjelenő folyamatról beszélünk, mégis azt mondhatjuk, hogy a nagy ókori építmények, de akár a középkori katedrálisok építése is még egy ilyen kvalitatív gravitációt feltételez – ezek építői szinte egyáltalán nem végeztek számításokat, de nem azért, mert erre nem lettek volna képesek, hanem mert erre nem volt szükség, sőt egy nem-kvantitatív anyag vonatkozásában ez nem is lett volna lehetséges. A *ragyogó* középkor nagy építőmesterei igen magas spirituális színvonalon álltak, az építőmesterség–építőművészet pedig – számos egyéb középkori mesterséggel–művészettel együtt – szakrális–mágikus tevékenység volt.

A végső fokozat a modern tudomány által feltételezett anyag megjelenése, melynek inhe-rens törvényei vannak, és ezek matematikailag fejezhetőek ki. Ebben a gravitáció hatására a tárgyak mindig leesnek, és kvantitatíve mindig ugyanúgy, ugyanolyan gyorsulással. E fokozat és az előző fokozatok között számtalan közbülső fokozat vehető fel oly módon, hogy míg egy adott síkon az anyag már kvantitatív módon viselkedik, addig más síkokon megmarad a kvalitatív jelleg. Például elképzelhető egy olyan fokozat, amikor a ma a klasszikus fizika hatáskörébe tartozó sík már mechanikus módon viselkedik, míg azon a síkon, melyre ma a kvantummechanika vonatkozik, még a kvalitatív jelleg dominál. Némi sarkítással akár azt is lehetne mondani, hogy ezek az egyre periferiálisabb valóságok a „kutatás” előrehaladtával *keletkeznek*, megszilárdulva, megalvadra a valóság szubtilis tartományának minden-lehetőségéből. Ez tehát a világ szolidifikációjának idevonatkozó értelme: a konkrét fizikai törvény megjelenik a possibilitások meghatározatlan sokaságából, a minden-lehetőségéből „befagyva” egy partikuláris állapotba. A fizikai anyag ezen a módon, egy dé-miurgoszi–démoni teremtés formájában keletkezik folyamatosan, a szubtilis tartomány alvadékként.²² A fizikai törvények tehát szert tesznek egy bizonyos fokú realitásra, ami többek között megmagyarázza, hogy a technológiai alkalmazások miért működhetnek többé-kevésbé jól. Az is világos azonban, hogy a technológia erőltetése tovább fokozza a szolidifikációt: mintegy belesulykolván az anyagba a kikutatott törvényeket.

Abból, hogy a fizikai anyag a *Prakrti* determinációjaként áll elő, azonnal következik például, hogy bármilyen atomnak mint ezen anyag alapvető építőkövének létezése abszurdum. Nem vehető fel ugyanis olyan „atom”, amelyről ne lehetne elgondolni, hogy tovább osztható, márpedig minden, amit el lehet gondolni, már rendelkezik formával, és mint ilyen, a *Prakrti*-ben jelen van potencialitásként, mely az említett démoni teremtés során egy ponton aktualizálódhat. Valóban – a fentiek értelmében – a korábban oszthatatlannak tűnő

részecskékről is egy ponton kiderült, hogy oszthatóak, melyből természetesen nem következik, hogy korábban is azok lettek volna, vagy hogy az így létrejövő új, alsóbb szintje az anyagi valóságnak korábban is létezett volna. Valójában csak abban az értelemben létezett, hogy számtalan, egymással egyenértékű, a valóság szubtilis tartományában jelen levő lehetőség egyike volt. A fizikai anyagban tehát semmi sem lehet abszolút,²³ meghatározatlan osztásával a modern tudomány a semmit markolja, így az ezen anyag abszolutizálásának *szubfilozófiája*, a „materializmus”, valójában: „semmizmus” – a semmiben vagy a semmiben sem hívés agyréme.

Láttuk tehát, hogy a fizikai anyag megjelenése egy bukás eredménye, melynek során az ember uralma a világ felett drasztikusan lecsökken. A nyugodt, mozdulatlanul mozgó valódi uralom elvesztése egy nyüzsgő, tevő-vevő ál-uralom megjelenésével járt együtt. Ezt a folyamatot pedig a modernnek „haladásnak” titulálják.

Nyilvánvaló tehát, hogy például Galilei – azon alakok egyike, akik a modernnek részéről szinte vallásos tiszteletet élveznek –, a gravitációval való kísérletezgetéséért és mint a modern kísérleti tudományok előfutára, nem hogy tiszteletet nem érdemel, hanem egyenesen negatív figurának tartjuk, mert mintegy „feltalálta” a mechanizált, matematizált gravitációt, így aktív szerepe volt az Ég ezen szegmensének „bedeszklázásában”.²⁴ Természetesen nem egyedül őt okoljuk ezért, ilyesmire egy emberi individuuum nem is lett volna képes – itt sok előzetes tendenciával kell számolni, valamint okkult mozgatottságot is fel lehet tételezni, olyan mozgatottságot, melynek végső irányítói nem emberi entitások.

„A modern tudós – mint ahogy egyébként mindenki más – kizárólag saját aktuális tudati állapotának kivetüléseit képes tapasztalni a létben.”²⁵

Ez világossá teszi,

„[...] milyen szerepet játszanak az irracionális tényezők a modern tudósban, mégpedig éppen az értelmező hipotézisek és elméletek megválasztásakor. Létezik egy háttér, amellyel szemben passzív, és olyan pontos befolyások gyakorolnak rá hatást, amelyek részben egy civilizációnak formát adó erőktől függenek. [...] Az a tudománykritika, amely szembe fordul a »tény babonájával« (Guéron), amikor megmutatja, hogy a tény önmagában keveset jelent, és hogy a lényegi tényező inkább az a rendszer, amelybe a tényt beillesztik, lehetővé teszi, hogy megérezzük ennek a háttérnek a fontosságát.²⁶ [...] A modern tudomány titkos és valódi története még megírásra vár.”²⁷

Mi tehát egyértelműen a korabeli egyház oldalán foglalunk állást Galileivel szemben, hiszen nem kétséges, hogy ennek még voltak olyan képviselői, akik a jelen tanulmányban vázoltakat képesek voltak átlátni, és Galilei törekvéseit ennek alapján elítélni. Nem kétséges, hogy a korabeli egyház nagyjai átlátták: a Galilei törekvései nyomán majdan kialakuló modern tudományos szemlélet inherensen diabolikus, hiszen az uralom illegitim formájára tör, melyet a *Genesis* szimbolikájával leginkább a tiltott fáról való *szüretelésként* lehetne jellemezni – a bűnbeesés végletekig való intenzifikálása ez, egy mind intenzívebbé váló *samsāra*-generálás.

A modern tudomány nem az Egységből vezet le, nem Az alapján akarja megérteni a világot, vagyis az Egységen kívül egy Másikat feltételez, ezzel pedig impliciten tagadja az Egyiséget – ami éppen a diabolicitás etimológiai értelme.

Az egyetlen legitim és emberhez méltó törekvés a világ mágikus uralása, nemcsak a fa gyümölcsseinek, a perifériának a babrálása, hanem a teljes fa uralása.²⁸ Ez a szakrális tudomány törekvése, mely azt „kutatja” – kontemplálja –, hogy a létezők egyre magasabb princípiumokon keresztül hogyan kapcsolódnak az Egységhez, princípiumaikon keresztül érti meg és uralja a létezőket.

Ez a Krisztus megkísértéséről szóló történet egy magasabb, szimbolikus értelme is: a Sátán felajánlja a Krisztusnak a teljes földi uralmat, a Krisztus azonban nem erre, hanem a *tökéletes* uralomra tör, hiszen egyedül ezáltal lehet visszafordítani a bűnbeesést. A Sátán persze most is hazudik, mert teljes földi uralom nincs, csak a létörvény meghatározatlan generálódása.

A princípiumok – a platóni Ideák vagy Formák – a fent említett relatív esszenciális síkokon megjelenő valóságok. A most következő néhány bekezdés ezek mibenlétének megragadásához kíván hozzájárulni.

A létező princípiuma annak oka, előzménye, teremtője és uralkodója. Logikai ok, ontológiai előzmény, mágikus teremtő–uralkodó. Princípiumokból származik a valóság egy hierarchikus megnyilvánulás formájában. E hierarchiában bármelyik rendű szubsztancia csak egy sík, amely teljes mértékben princípiumok által uralt. És mindenek felett Van a *Principium Principiorum*: a Princípiumok Princípiuma – a hindu *Brahman = Ātmā*, a kínai *Tao*, a muszlim *Allah*, az *Über göttliche Gottheit* (Eckhart), a metafizikai Abszolútum – Isten.

Minden létezőt az analógia köti össze egyre magasabb létsíkokon keresztül a princípiumával. Az egyre magasabb létsíkokat összekötő analógiák láncolata éppen a korábban említett logikai–ontológiai láncolattal egyezik meg. Az analogikus összefüggés „leszálló” ága: a szimbólum. Példa erre a szolaritás mint princípium, a Napisten mint mitológiai alak, és a Nap mint az anyagi síkon megjelenő létező. Ellentétben a modernista felfogással, a Napisten nem a Nap szimbóluma, nem úgy „találták ki”, hogy megszemélyesítsék a Napot. A helyzet éppen fordított: azért létezhet a Nap mint égitest, mert van Napisten, és van szolaritás, és a Nap mint égitest ennek egy szimbóluma – ez kétségtelenül az egyik leghatalmasabb, de számos egyéb szolaris szimbólum létezik. Rendkívüli jelentőséggel bír például az ismert geometriai szimbólum is: ☉, ez ugyanis szintén azért létezhet, mert van szolaritás, vagyis maga a geometria azért olyan, amilyen, hogy ez a szimbólum – és sok egyéb geometriai szimbólum – létezhessen, és azt szimbolizálhassa, amit szimbolizál.

Mindezen megjegyzések alkalmasak annak érzékeltetésére, hogy a valóság milyen mélységű látásának lehetőségét nyitja meg az a kontempláció, melynek kiindulópontját a szakrális szimbólumok képezik, és ezek kapcsolata az egyre magasabb princípiumokkal, és végül az Abszolútummal, amely minden ok és okozat szintézise. Az egyre magasabb létsíkok azt jelentik, hogy az ezekhez tartozó létezők egyre kevesebb lehetőséget zárnak ki magukból, egyre kevésbé determináltak, egyre kevesebb alternatívájuk lehetséges, mert egyre kevésbé individuálisak; egészen a *Purusáig*, minden megnyilvánult princípiumáig, mely a Megnyilvánulás összes lehetőségének szintézise. Olyan mélységek ezek, melyekhez képest a modern tudomány csak a felszínnek felszínét kapargatja. A megnyilvánult világban semmi sem lehet véletlen, ám hogy a dolgok miért olyanok, amilyenek, azt csak az imént körvonalazott, analógiákon alapuló Egységlogika (Hamvas) alapján lehet kutatni. A modern tudomány ebben a tekintetben teljesen alkalmatlan, hiszen empirikusan tapasztalható jelenségekre állít fel

elméleteket, melyeket aztán ismét az empiria verifikál – ebben a síkban futja végeláthatatlan köreit, és nem képes elmozdulni Annak az irányába, Ami önmagában hordozza létének okát.

A szolaritás princípium, és mint ilyen előzi az anyagi valóságot – a valóságosság tekintetében is. A Napisten mítosza nem kitaláció, mese, hanem univerzális történet: számtalan változatban játszódik le a megnyilvánulás különböző szféráiban, az időhöz kötött szférákban újra és újra. Az egyik ilyen lejátszódás évről-évre a Nap égi útja a zodiákus mentén, amely tehát szintén egy szimbólum.²⁹

Egy esetleges félreértés eloszlatása végett tisztáznunk kell, hogy a princípiumok nem absztrakt létezők: Tételezésük nem azonos az absztrakcióval, sőt bizonyos értelemben azzal éppen ellentétes irányú. Minél absztraktabb ugyanis valami, annál inkább jellemezhető mennyiségileg, és annál kevesebb mennyiséggel jellemezhető, míg nem az absztrakciós proceszst a végsőkéig folytatva, a létező mintegy „lefelé”, a tiszta mennyiségen, a *Materia Secundán* keresztül kiesik a megnyilvánulás köréből. A princípiumok felé való közeledés azonban emelkedő irányú: A princípium egy minőség, és minél magasabb princípium, annál inkább tiszta minőség, annál kevésbé jellemezhető mennyiségileg. Így tehát a princípium felülről ragadja meg a létezőket, míg az absztrakció alulról. Hasonlóan, különbséget kell tennünk az univerzális és az általános között: az előbbi a princípiumnak, az utóbbi pedig az absztrakciónak sajátja. A modern tudomány fentebb említett operatív jellege itt nyer mélyebb értelmet, mely szerint az absztrakció által „alulról” érti meg, alulról próbálja uralni a dolgokat, diametrális ellentétben a szakrális tudományok metodikájával: a princípiumokon keresztül történő valódi megértéssel és az ezáltal megvalósuló mágikus uralommal. Az absztrakció az életalattiság, az élettől való megfosztottság értelmében élettelen, míg a princípium életfeletti, a tartalmazás és az uralás értelmében.

Princípium például a nőiség, mely egy tiszta minőség, nyilvánvalóan lehetetlen mennyiségileg jellemezni. A princípiumok tanulmányozásának szentelődik az asztrológia–asztroszófia, ahol minden egyes elem szimbólum, és ahogy van szolaritás, Nap-princípium, úgy van Mars-princípium, Venus-princípium stb. Ezek makrokozmosz kivetülései a bolygók, melyek egy szimbolikus, vagyis kvalitatív térben és időben helyezkednek el és mozognak, mikrokozmosz kivetüléseik elsősorban a benső térben megjelenő lelki valóságok, mitológiai kivetüléseik pedig istenalakok: A róluk szóló univerzális történetek esszenciális adalékok e princípiumok mibenlétének megragadásához. A princípiumok összefüggéseinek, hierarchiájának tanulmányozására az állatvilág nyújt egy másik kitűnő lehetőséget, ahol minden állatfaj egy-egy princípium, fajgénusz manifesztációja, melyeket megszemélyesítve egy-egy istennek is lehet tekinteni – erre a különböző totemizmusokban találunk példákat. A rendszertani kategóriák e princípiumok hierarchiájának kivetülései.

Ha elgondolkozunk például azon, hogy mi tesz oroszlánná egy oroszlánt, mi az, ami az oroszlánt egyértelműen elválasztja az összes, mégoly közeli fajtól is, akkor arra kell ráébrednünk, hogy ezt nem lehet véges sok attribútummal meghatározni.³⁰ Ilyen értelemben egy princípium kimeríthetetlen. Ugyanakkor végtelenül sokféleképpen lehet ábrázolni egy oroszlánt, úgy, hogy az felismerhető marad, vagyis végtelen sokféle érvényes absztrahálása lehetséges az oroszlán princípiumának – az egyik ezek közül az oroszlán mint állat. A faj tehát egy tiszta minőség, nincs alávetve a mennyiségnek, így függetlenül létezik attól is, hogy hány egyed képviseli az adott fajt.³¹ Egy faj princípiuma a *Materia Secundá*ba vetülve hozza

létre a faj individuumait, ebben az értelemben mondhatták a skolasztikusok, hogy a szubsztancia a *Principium Individuationis* – az individuáció princípiuma. Az individuumokban tehát keveredik a minőség és a mennyiség oly módon, hogy míg mennyiségi meghatározottságok különböztetik meg őket, addig egy minőség egyesíti őket egy fajjára. Hogy ezt a kitérőt lezárta tegyük, és esetleges félreértéseknek elejét vegyük, valamint érzékeltessük, hogy az ember a szakrális biológia szerint mennyire nem az állatok egyike, meg kell jegyeznünk, hogy ebben az értelemben az ember nem alkot fajt, hanem minden egyes individuum olyan nagyságrendű, mint egy állatfaj.

Néhány következtetés és egy rövid összegzés erejéig térjünk most vissza e tanulmány fő vonalához.

A korabeli egyház nagyjai számára világos lehetett továbbá az is, hogy egy olyan anyag babrálgatása és minduntalan előtérbe tolása, melyet a fizika majd feltételez, mélyen szellemellenes, és egyenesen vezet a praktikus materializmushoz. Egyenesen vezet egy olyan világszemlélethez, melyben ehhez az „anyaghoz” Istent vagy „hozzáragasztják”, mint aki azt valamikor megteremtette (ez a deizmus álláspontja), vagy pedig egyenesen azt mondják, hogy ez az anyag abszolút (ez volna az ateista materializmus). A két változat csaknem egyenértékű *fundamentális eretnenség minden vallás szempontjából*, és ez akkor is így van, ha a modernizált katolicizmus mindinkább magáévá teszi az első álláspontot. Ezen eretnenség fokozódik tovább a darwinizmusban, mely szerint az anyag életet és embert, a következő fokozatban fellépő szociáldarwinizmus szerint pedig társadalmat, civilizációkat szül. Ezek az ellen-doktrínák bábáskodnak aztán a marxizmus és a pszichoanalízis, végül pedig – ironikus módon – a New Age ál- és ellen-spiritualitásának létrejötténél is. *Mindezeketől*, és általában a fent már megfelelő megvilágításba helyezett „haladástól” kívánta megóvni a világot a Galilei ellen fellépő katolikus egyház.

A mechanisztikus anyag eredményezi a teljes anyagbavettség bevezetőben említett valóságát, az állítólagos hívők részéről pedig a pusztán passzív reménykedést abban, hogy valaki ebből mégiscsak kiemel majd – ezt az alapvetően elnöiesedett attitűdöt. Ebben az áttételes értelemben is beigazolódik tehát a tétel, mely szerint a gúnandromorfé képtelen a Felébredésre.

A tradicionális doktrínák szerint ugyanis az ember őseredeti állapota – szimbolikusan az édeni állapot – a tökéletes tudás és tökéletes uralom, és ezen állapot visszaállása az egyik fokozat a Megszabadulás felé vezető úton. Az úton, melyen előbb halhatatlan Beavatottá, aztán egy istenné, majd Istenné, végül pedig Istenfeletti Istenséggé – Abszolútummá transzformálom önmagammat. Aligha lehetne nyilvánvalóbb, hogy ennek semmi köze nincs az életről való fájdalmas lemondáshoz. Ellenkezőleg, ez az élet egyetlen és igazi értelme, és ezen értelem köré szerveződtek a tradicionális társadalmak, ez áttételesen – de nem túlzottan áttételesen – a kasztrendszer értelme is, amely Nyugaton a középkorban még bizonyos mértékig fennállt. Ezek tehát egyáltalán nem az anyagra vonatkozó megfontolások szerint szerveződtek, hanem magasan életfeletti megfontolások szerint, és ha nem voltak humanisták, az nem azért volt, mert inhumánusak, hanem mert szuprahumánusak voltak. Mindez ismét éles fényt vet a „fejlett” modern élet és társadalmak teljes értelmetlenségére, hiszen *minden*, amit ezek célként megjelölnek, a semminél is kevesebbé válik – a halálban.

Az, hogy a *Materia Prima* jó-e vagy rossz, pozitív-e vagy negatív, értelmetlen kérdés. Ha önmagamról úgy választom le – önmagamot „redukálva” (alkímia) –, hogy közben önmagamot a *Puruša* pozíciójában realizálok, az egy olyan magasrendű állapot, amely a közönséges földi–emberi nézőpontból beláthatatlan. Ha azonban valaki a centrumát a *Materia Primába* helyezi, az a megsemmisülést jelenti számára. Az erre való ösztönzés pedig: a saticitás. A Sátán törekvése tehát az, hogy az ember ne ragadja meg a Megszabadulás lehetőségét, hanem ehelyett első lépésként horizontálisan tévelyegjen az anyag által dominált világban, majd pedig semmisüljön meg – és ennek a törekvésnek éppúgy nincs *racionálisan* megragadható értelme, mint ahogy egy magasabb szinten az egész Teremtésnek sincs.

Mivel pedig a sátáni tendenciák a történelmi ciklus előrehaladtával egyre inkább előtérbe kerülnek a földi–emberi világban, ez a világ mint kollektívum éppen ebbe az irányba, a megsemmisülés felé halad. Azt mondhatjuk, hogy az ember történetileg a tizenkilencedik századi – huszadik század eleji pszeudo-polgári *śūdra* világ racionalizmusával érkezik el abba a stádiumba, hogy a fizikai anyagba helyezi a centrumát. Ez a korszak a szcientizmus tetőpontja, a modernség diadala. A fizika anyaga jelenti a szolidifikáció külső maximumát és az Ég beboltozását. A fizika anyagát lehet meghatározatlanul „kutatni” és manipulálni anélkül, hogy bármiféle transzcendencia felmerülhetne, és hogy az ember ebbe helyezi a centrumát, azt jelenti, hogy éppen ez az, ami létét kitölti. A posztmodern érában innét folytatódik a zuhanás, hiszen ha egy léterület elszakad az Égtől, akkor elkerülhetetlen az alulról való megnyílása, démonizálódása – példa erre korunk gazdaságának démonisága. A szolidifikációt a felbomlás követi. Az anyag vonatkozásában ez például olyasmit jelenthet, hogy a fizikai törvények felbomlanak, és az álmokból ismert inkonzisztenciák, logikai ugrások jelennek meg az anyagban – ám az ébrenléti állapot feltételei által megszabott következményekkel. Ez már a kasztalattiség, az *upavarna*, a pária *infraracionális* világa.

Nem nehéz belátni, hogy mindaz, amit itt leírtunk, cáfolhatatlan, függetlenül attól, hogy valaki elfogadja-e igazságnak vagy sem. Számunkra nem lehet kétséges: cáfolhatatlansága abból származik, hogy az alkalmazott szemléletmód – amely nem egyéni, hanem tradicionális – az abszolút Igazságban gyökerezik.

A szakrális tudományban abszolút igazságok tárulnak fel, és oly módon nyilatkoznak meg, mint a legsajátabb tudásom. Mint amit virtuálisan mindig is tudtam, csak aktuálisan eltakart előlem egy fátyol – az intellektuális intuíció fellebbenti e fátylat. Ehhez azonban önmagamot kell transzformálnom, a szakrális tudományban anélkül sem megértés, sem operáció nem lehetséges. Bármilyen vizsgálat itt csak ürügyszerű, átmeneti érvénnyel rendelkezik: azért vizsgálom, hogy Önmagamról tudjak meg valamit, és az útról, amely visszavezet Önmagamhoz. Ez a legmagasabb és legpozitívabb értelemben vett pragmatizmus, amely egyben a legtalálóbb is, hiszen a létezők a szó szoros értelmében véve *ezért léteznek*: mint Önmagamban fellelhető esszenciális valóságok szimbólumai.

Az úton való elinduláshoz elengedhetetlen a modern tudat gondolattartalmának teljes le- és felcserélése egy a metafizikai igazságban gyökerező integrális létszemléletre, amely aztán – mintegy felülről – a teljes tudati teret képes bevilágítani. A jelen tanulmányban ehhez kívántunk támpontokat adni az anyag és ennek adekvát, valóban spirituális, vagyis valóban intellektuális szemlélése vonatkozásában. A tét a lehető legnagyobb: Mert aki nem gyomlál-

ja ki tudatából a modern tudományos mitológiákat, az megsemmisülésre van ítélve. Ugyan miféle megváltásban, üdvözülésben, feltámadásban bízhat az ilyen ember? Nyilvánvalóan semmilyenben: Osztályrésze az anyagban bekövetkező halál után az anyagba és az anyaggal együtt való teljes megsemmisülés – a Sátán diadala.

És nem lehet olyan *ember*, akit mindez ne érdekelne.

Jegyzetek

- 1→ E teljes horizontalizmusban felvetődik ugyan egy hierarchia, de ez is csak az anyagon belül: az anyag különböző szintű szerveződéseiként. Ebben a hierarchiában az ember valóban felette áll mondjuk a laposféregnek. A modernek szemében azonban az anyagba-vetettség szempontjából nincs és nem is lehet különbség e két létező között.
- 2→ A csoda fogalma ennek megfelelően degenerálódott, alászállt az anyagi rendbe: a tudomány, a technológia csodái, vagy akár a természet csodái – lépten-nyomon visszaélések a csoda fogalmával, hiszen az eredetileg: a természetbe törő természetfeletti.
- 3→ Ez megfigyelhető a közönséges szóhasználatban is, hiszen ma már bárki kreálhat magának filozófiát, sőt létezik például banki, vállalati filozófia. Tény azonban, hogy tisztán szellemi szempontból az akadémiai filozófia színvonala sem sokkal magasabb e fűzfa-filozófiáknál.
- 4→ A fizika és általában a modern tudomány működésével kapcsolatban lásd „A szétzúzott *Physis* cserepei” című írásunkat.
- 5→ A helyzet hasonló a matematika egyetlen alapfogalma, a „halmaz” esetén. Ezt sohasem definiálják, csak operatív módon, mert a halmazelmélet axiómái csak azt képesek definiálni, hogy hogyan *viseelkedik* egy halmaz, például mit jelent egy halmaz elemének lenni. De hogy ontológiailag mi a halmaz, arra a matematika nem kínálhat definíciót.
- 6→ Más kérdés, hogy az egyes szintek között olykor nem látszik az átmenet.
- 7→ Lásd René Guénon: *Általános bevezetés a hindu doktrínák tanulmányozásához*. II/8, III/11. Érdekes megjegyezni, hogy sem a szanszkrit, sem pedig az ógörög nyelvben nincs olyan szó, amely az „anyagnak” felelne meg.
- 8→ László András: *Solum Ipsum*. 94–95.
- 9→ Egy másik helyen vissza fogunk térni e ponthoz egy áttekintés erejéig, mert tanulságos végigkövetni a filozófia profanizálódással karöltve végbemenő alászállását.
- 10→ A teista–ateista vitákat tehát egy rosszul feltett kérdés szüli. Az Abszolútummal kapcsolatban „hitnek” nyilvánvalóan nincs helye, kérdés csak olyan értelemben merülhet fel, hogy valaki képes-e felemelkedni az Abszolútum tételezésének szintjére. Ez a valódi spiritualitás, a valódi intellektus, és világos, hogy ez nemhogy az ateizmussal nem hozható egy szintre, de semmilyen olyan világszemlélettel sem, amely nem ezen alapul.
Megjegyzendő még, hogy a létezők egyikének – mindegy, hogy melyikének –, egy objektumnak – mindegy, hogy melyik objektumnak – imádása: nem más, mint a bálványimádás – a kifejezés eredeti, legmagasabb értelmében.
- 11→ E kettősség Arisztotelésznél az *Eidos* és *Hylé*, Kínában a *Yang* és *Yin*, az Aktív és Passzív Pólus, szimbolikusan az Ég és a Föld, a Férfi és a Nő.
- 12→ Egy más szempontból, mely a potencialitás – possibilitás – virtualitás – aktualitás teljes spektrumát figyelembe veszi, a *Puruṣa* természetesen a tiszta aktualitás, sőt, maga az aktus. A szövegben a *posszibilitás* szót tehát mintegy kiterjesztett értelemben, az utolsó három fogalom szintéziseként használjuk.

- 13→ *Spiritus Dei ferebatur super aquas* (1Gen2) – itt Isten Szelleme a *Puruşának*, a Vizek a *Prakrtinek* felelnek meg, kettőjük szétválása pedig egy a Teremtést megelőző „történet”, hiszen *in principio creavit Deus celum et terram* (1Gen1) – már a megnyilvánulás formafeletti és formával rendelkező tartományának szétválasztását jelenti, a Biblia teremtéstörténete tehát itt veszi fel a fonalat; *et facta est lux* (1Gen3) pedig már a Fény, vagyis a Szent Szellem születését jelenti.
- 14→ Lásd René Guénon: *A mennyiség uralma és az idők jelei* című művének bevezető fejezeteit.
- 15→ E csodálatos lény szimbolikus leírását találjuk Platón *Lakomájában*, Arisztophanész beszédében, míg a későbbi időkben Nyugaton a hermetikai tradícióban ugyancsak központi jelentőségű volt (vö. kémiai mennyegző). Nyilvánvaló, hogy a lények hierarchiájában egy bizonyos szint felett a nemek dualitása meghaladottá válik, és a kereszténységben már az angyalok, bár általában hímneműként gondolnak és hivatkoznak rájuk, valójában androgün lények. A görög *Androgünosz* szó a latin *Hermaphroditus* pontos megfelelője, és semmiféle negatív értelem nem tulajdonítandó nekik, ellentétben a *günandromorféval*. Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy az Androgünoszban, analóg módon a fent említett dualitások transzcenziójával, a férfi és a nő egyesülése a *férfiban* megy végbe, ő az, aki mintegy integrálja a nőt. Az Androgünosz tételezésén túl ez a tétel a nemek viszonya tradicionális felfogásának alapja.
- 16→ Egyáltalán nem véletlen, hogy a fizikai anyag koncepciójának uralomra jutása egybeesik a nők „emancipációjával”. Itt nem a nők „felemeléséről” van szó, ellenkezőleg, a folyamat háttérben megbúvó végső cél mind a férfiaknak mind pedig a nőknek a *günandromorfé* szintjén megvalósuló nivellálása.
- 17→ Vagyis nem arról van szó, hogy tagadnánk a fizikai törvények létét, hiszen ezek egy bizonyos létsíkon – vagy, ami ugyanaz, egy bizonyos történelmi korszakban – nagyon is léteznek. Amit a metafizikai Tradíció nyomán tagadunk, az ezeknek abszolút vagy primordiális mivolta, továbbá, hogy az ezekkel való foglalkozás az ember adekvát tevékenysége volna.
- 18→ Amikor itt és a továbbiakban időbeliségre utaló kifejezéseket használunk, akkor nem szigorúan a történelmi időre utalunk, hanem a tradicionális időszimbolikát alkalmazzuk, melyben a korábbi korszakok a magasabb tudatállapotoknak felelnek meg. Természetesen a történelmi idő szintén ennek a szimbolikus időnek a kivetülése, ám amikor a „kezdetet” említjük, jóval a történelem előtti időkre kell gondolnunk. A modern „történelemtudományt” szinte teljesen el kell vetnünk, az újabb korszak vonatkozásában elsősorban az értelmezéseit, az ember őstörténetének vonatkozásában azonban a ténymegállapításait is, hiszen az itt képviselt szemlélet alapján nyilvánvaló, hogy ember mindig is létezett, és tetszőlegesen magasrendű civilizációkban élhetett anélkül, hogy ezek a legcsekélyebb nyomot hagyták volna maguk után abban, amit a modernek anyagnak tekintenek.
- 19→ Lásd René Guénon: *Man and His becoming according to the Vedānta*, értelem szerint idézve.
- 20→ Ez nem azonos a *Buddha* Felébredésével, mert ama végső Felébredés e részleges felébredések meghatározatlan sorozatán keresztül lenne csak elérhető. A *Buddha* által elért állapotfeletti állapotok tehát nemcsak a természeti törvények felett „helyezkednek el” úgy, hogy tökéletesen uralják azokat, hanem például a logikai törvények, de a Lét és nem-Lét kettőssége felett is.
- 21→ Az ébrenlét-környéki tudatállapotok vázlatosan a következőképpen ábrázolhatók:

...		
<i>Jāgrat-svapna</i>	uralt álom	szubtilis
<i>Jāgrad-jāgrat</i>	„megemelt” ébrenlét	durva
<i>Jāgrat</i>	közönséges ébrenlét	durva
<i>Svapna</i>	álomállapot	szubtilis
...		

Az első oszlopban a szanszkrit elnevezések szerepelnek, a vízszintes vonal a tükrözés tengelye. Mind lefelé mind pedig felfelé két-két további fokozat vethető fel. Mivel itt nem áll módunkban kifejtetni a

Jāgrat és a *Jāgrad-jāgrat* közötti viszonyt, a szövegben az ébrenléti állapotot kiterjesztett értelemben, e kettő együtteseként kezeljük; fenntarva azt, hogy a mai ember közönséges ébrenlétének egyedül az első felel meg, a *Svapna* növekvő mértékű beszűrődésével.

- 22 → E folyamatra éppen a fizika mutat fel egy nagyon sokatmondó szimbólumot az ún. fázisátalakulások képében. Ha például a vizet a szubtilis, a jeget pedig a durva tartománnyal állítjuk analógiába, akkor a közöttük bekövetkező fázisátalakulás – a *fagyás* – a szolidifikációnak felel meg. Az ilyen folyamatokat kíséri egy ún. spontán szimmetriasértés, melynek során a víz teljes formátlanságából (minden-lehetőség) kialakul a jég egy partikuláris kristályszerkezete (az aktualizálódott fizikai törvény). A folyamat spontaneitása – ami valójában azt jelenti, hogy kontrollálatlan tényezők sokasága határozza meg a konkrét lefolyást – a démoni jellegre utal.
- 23 → Nyilvánvalóan ugyanezen oknál fogva nem létezhetnek a tér és az idő alapvető „kvantumai” valamint – bár ennek felvetése sok más szempontból is önmagában abszurd – az ún. *theory of everything* sem. Nem tárgyalhatjuk itt megfelelő mélységben, ezért csak említést teszünk arról, hogy eredeti értelmében az atomizmus mégis helytálló lehet, amennyiben azt nem a materiális síkon foghatták fel. Sokkal inkább arra a metafizikai teóriára utalhatott, melyet a hinduk úgy fejeznek ki, hogy minden létező (természetesen nem térbeli) „centrumában” a (valóban „oszthatatlan”) *Puruša* „lakozik”. Minden létező ugyanis a *Puruša* egy modalitását tükrözi, olyasvalami, amiből a *Puruša* majdnem teljesen – ezen egyetlen modalitást kivéve – kivonta magát, azonban mintegy önmaga hiányaként mégis jelen van. Pontosabban: ahogy a *Prakṛti* az, amiből az *Ātmā* teljesen kivonta magát – és az utóbbit ilyenkor *Purušának* nevezik –, a létezők azok, melyekből a *Puruša* csak *majdnem teljesen* vonta ki magát. Ez a „kivonás” azonban szükségképpen relatív, hiszen semmi sem lehet az *Ātmā*n kívül.
- 24 → Elhíresült kijelentésével pedig – „És mégis mozog!” – a nemértés olyan fokát árulta el, ami már neveléses lenne, ha mindennek nem lettek volna rendkívül súlyos következményei: A Föld ugyanis definíció szerint mozdulatlan. Később a relativitáselmélet kimondta ugyan e tradicionális tétel parafrázisát: a Föld mozdulatlannak is tekinthető – ám jó előre hozzátéve, hogy ugyanez bármely más „vonatkoztatási rendszerről” elmondható. Ez utóbbira azonban nincs és nem is lehet semmilyen bizonyíték, hiszen egészen nyilvánvaló, hogy mindig és mindenhol Én állok a tapasztalás középpontjában, így az egyetlen valóban létező vonatkoztatási rendszer az, amely Én-Önmagamra vonatkoztat mindent.
- 25 → Baranyi Tibor Imre: *Fejlődő létrontás és örök hagyomány*. XXII. fejezet.
- 26 → Vö. René Guénon: *A modern világ válsága*.
- 27 → Julius Evola: *Meglovagolni a tigrist*. 20. fejezet. Jelen tanulmánnyal egyik célunk éppen ezen okkult tudománytörténet megírásához elengedhetetlen szemléleti alap megszilárdítása, később pedig talán alkalmunk adódik egyes fejezeteinek kidolgozására is.
- 28 → Trivialitás hangsúlyozását kockáztatva jegyezzük meg, hogy itt teljesen el kell tekintenünk az uralommal kapcsolatos mániákus elgondolásoktól, melyek persze eleve csak a „földi” uralommal kapcsolatban merülhetnek fel.
- 29 → Lásd Hamvas Béla: *Scientia Sacra I. V. könyv II. fejezet*: „Az asztrológia”.
- 30 → Ez egy metafizikai oka annak, amiért a biológiai evolúció abszurd, hiszen két princípium egy adott síkon, horizontálisan nem alakulhat át egymásba, mert e síkon abszolútak, és csak a princípiumok hierarchiájában egy magasabb princípiumon keresztül állnak összefüggésben, melyből mindketten származnak. Vagy konkrétan fogalmazva: mint láttuk, ahhoz, hogy egy faj átalakulhasson egy másikba, végtelen sok attribútumnak kellene egyszerre megváltoznia. És ez ellen hiába hozná fel valaki azt az érvet, hogy véges sok „gén” van, és az evolúció ezek szintjén zajlik, hiszen véges számú valami nem határozhat meg végtelen sok attribútumot. Tehát nem a „génállománya” határoz meg egy fajt.
Ez egyben arra is példa, hogy semmilyen új tudományos eredmény nem tud megcáfolni egy metafizikában gyökerező természetfilozófiai tételt, legyen az mégoly forradalmi – amely szónak semmiféle

pozitív értelmet nem tulajdoníthatunk – a saját szférájában, mint a biológiában a „génnek” felfedezése. Amikor ez látszólag mégis megtörténik, olyankor minden esetben az eredeti tétel leszállításáról és félreértéséről van szó – ez általában egy direkt alkalmazási kísérlet egy alacsonyabb szférában, mint amelyre az kimondatott. Fáradságot nem kímélve kell az ilyen tévedéseket eloszlatnunk, hiszen éppen ezekből adódik a modern ember sajátos hozzáállása az előző korok szellemiségéhez.

³¹→ Egy faj tehát nem „halhat ki”, hiszen a princípiumok halhatatlanok, legfeljebb az idővel együtt szűnhetnek meg. Az természetesen elképzelhető, hogy az adott fajt egy adott pillanatban egyetlen egyed sem reprezentálja a földi világban.

Megjegyzéseink világossá teszik továbbá azt is, mennyit érhetnek a modern ökológia által oly nagyra tartott matematikai populációdinamika-modellek, melyek sok tekintetben új impulzust adtak a posztmodern evolúciós „elméletnek”, az ún. neo-darwinizmusnak is. Ezek egy-egy állati fenotípust tipikusan egy-két mennyiségi jellemzővel modelleznek, azonban az sem javítana a helyzetükön, ha a mennyiségi jellemzők száma millió vagy kvadrillió lenne, mégpedig azon egyszerű oknál fogva nem, hogy a mennyiség semmiképpen nem válhat minőséggé. Ezek tehát kizárólag egyetlen fajon belüli változásokat írhatnak le, vagyis legfeljebb a mikroevolúcióról mondhatnak valamit, hiszen azáltal, hogy egy vagy akárhány mennyiségi jellemző megváltozik, a fajok határa nem léphető át.

